

Malinovska O.Ya., Ivashkiv N.L. Modern problems state financial policy aimed at developing agricultural enterprises

This paper addresses the problem of state financial policy aimed at developing agricultural enterprises in the present. We investigate the effect of government programs aimed at the development of agricultural enterprises in Ukraine. Analyzed a number of shortcomings of public policy financing of agriculture. Directions improve public policy.

Keywords: economic activity, agricultural enterprises, government fiscal policy, state programs.

УДК 330.342

Доц. Р.П. Підлипна, канд. екон. наук – Ужгородський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

КЛАСИФІКАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Подано класифікацію інновацій за різними ознаками, наведено класифікацію інноваційних процесів як сукупності об'єктивно діючих ознак. Виокремлено інноваційні програми в частині управління інноваційними проектами, оновлення асортименту продукції, удосконалення або розробки нової технології виробництва.

Ключові слова: інновації, конкурентоспроможність, інноваційний процес, інноваційні програми, підприємства, бухгалтерський облік.

Вступ. Розвиток економіки України в умовах високого конкурентного тиску передбачає вирішення завдання впровадження у виробництво нових рішень – сучасної техніки, технології, форм і методів організації управління та виробництва, тобто здійснення інновацій з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробничу й соціальну сфери.

Жорсткі умови вимагають підвищення інноваційної активності суб'єктів господарювання, яка сприяє зниженню витрат, підвищенню прибутку й рівня якості продукції, що пов'язано з необхідністю трансформації системи інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю. Бухгалтерський облік і економічний аналіз є підсистемами системи управління підприємствами, що пов'язують в єдине інформаційне середовище дані про інноваційну діяльність.

Питання бухгалтерського обліку та економічного аналізу інноваційної діяльності підприємств досліджували О.С. Бородкін, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валувєв, М.Д. Дворцин, М.Д. Корінко, Я.Д. Крупка, О.В. Мінаков, А.Н. Пустовіт та інші. Однак наукових досліджень з вирішення проблеми створення комплексної системи обліково-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності немає, що зумовлює актуальність теми цієї роботи.

Виклад основного матеріалу. Для забезпечення розвитку інноваційної складової економіки за рахунок ефективного управління нею підлягає науковій розробці питання науково обґрунтованої основи розвитку методологічних і організаційних засад бухгалтерського обліку через уточнення класифікації інноваційних процесів і відповідних інноваційних програм.

Дослідження класифікації інноваційних процесів спрямоване на пізнання можливостей визначення ресурсного забезпечення, зокрема інформаційного, щодо управління інноваційною діяльністю. За ступенем інноваційної дії на всі сфери суспільної життєдіяльності нововведення можуть бути класифіковані різ-

ним чином. Основоположник інноваційної теорії Й. Шумпетер розділив нововведення на базисні і вторинні [3].

Дещо пізніше Г. Менш виділив базисні нововведення, нововведення, що призводять до покращання, та псевдонововведення – уявні нововведення. Базисні нововведення – це нововведення, які слугують для появи нових галузей і нових ринків. Нововведення, що призводять до покращання, не стосуються основної технологічної схеми, але покращують якість предмета або незначно змінюють елементи технологічного процесу з метою економії ресурсів. Псевдонововведення вносять зміни під впливом короткострокових коливань споживчих переваг [4].

У науковій літературі запропоновано значну кількість класифікацій інновацій за різними ознаками. Так, О.І. Пригожин пропонує типологію нововведень за такими ознаками:

- 1) за типом нововведення: матеріально-технічні; соціальні; економічні; правові; організаційно-управлінські;
- 2) за інноваційним потенціалом: радикальні; комбіновані; модифіковані;
- 3) за ефективністю: ефективності виробництва; ефективності управління; поліпшення умов праці;
- 4) за особливостями інноваційного процесу: внутрішньо-організаційні; міжорганізаційні [2, с. 47-54].

Враховуючи, що інновації за своїм змістом сприяють НТП, П.М. Завлін класифікує інновації за етапами НТП:

- технічні (з'являються, зазвичай, у виробництві продуктів з новими або покращеними властивостями);
- технологічні (виникають у разі застосування покращених, удосконалених способів виготовлення продукції);
- організаційно-управлінські (пов'язані, передусім, з процесами оптимальної організації виробництва, транспорту, збуту і постачання);
- інформаційні (вирішують завдання організації раціональних інформаційних потоків у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності, підвищення достовірності та оперативності отримання інформації);
- соціальні (спрямовані на поліпшення умов праці, вирішення проблем охорони здоров'я, освіти, культури) [1, с. 74-78].

Наведені класифікації свідчать про різноманітність процесів нововведень за їх змістом. ХХІ ст. вносить нові тенденції до процесу взаємодії економічної діяльності конкуруючих самостійних суб'єктів господарювання. Саме інновації стають головною рушійною силою теоретичних сценаріїв і практичної реалізації науково-технічного прогресу.

Принципове підвищення ролі інновацій спричинене, насамперед, змінами в сфері господарювання: характером конкуренції, переходом від первинної "статичної" до "динамічної" конкуренції. Ця обставина багато в чому вплинула на характер взаємодії інновацій і ринку на сучасному етапі. Інновації забезпечують адаптацію підприємства до змін стану зовнішнього середовища, є основою його тривалого виживання (самозбереження) і постійного розвитку (саморозвитку) в нестабільних умовах господарювання, зокрема в умовах економічної кризи, оскільки підвищення конкурентоспроможності відбувається за рахунок

оновлення асортименту продукції, застосування прогресивних технологій виробництва, розширення ринків збуту.

Класифікацію інноваційних процесів як сукупність ознак, що об'єктивно діють, представлено в табл.

Табл. Класифікація інноваційних процесів

Ознаки	Підстава для визначення ознаки
1	2
1. За видами інновацій	1.1. Технічні 1.2. Технологічні 1.3. Організаційно-управлінські 1.4. Екологічні 1.5. Соціальні
2. За новизною інноваційного продукту	2.1. Нова продукція і нові проекти 2.2. Сучасна модифікація продукції і розвиток проектів 2.3. Продукція, яка має новий дизайн
3. За відношенням до підприємства та окремих сфер його діяльності	3.1. Капітальне інвестування 3.2. Матеріальне забезпечення 3.3. Енергетичне забезпечення 3.4. Технічне забезпечення 3.5. Конструкторсько-технологічне забезпечення 3.6. Виробниче забезпечення 3.7. Основне виробництво 3.8. Збут 3.9. Екологічний захист 3.10. Управління
4. За етапами	5.1. Оцінка наукового потенціалу 5.2. Науково-технічні і маркетингові дослідження 5.3. Оцінка можливих і вибір пріоритетних нових продуктів та організаційно-технічних проектів 5.4. Проектування нового виробу або організаційно-технічних систем 5.5. Експериментальна перевірка інноваційного продукту 5.6. Впровадження в практику або інше використання
5. За характером кооперації	6.1. Власна самостійна розробка 6.2. Залучення підрядника 6.3. Організація спільного виробництва
6. За призначенням	8.1. Власні потреби підприємства 8.2. Сумісне використання в цілях кооперації 8.3. Продаж на ринку
7. Відповідно до форми реалізації	10.1. Замовлення 10.2. Вільний ринок 10.3. Через посередника 10.4. Франчайзинг

Таким чином, інноваційна діяльність як процес і інновації як її результат, продукт пов'язані практично з усіма основними сферами діяльності промислового підприємства. Розмаїття процесів обумовлюється їх видами, новизною інноваційного продукту, широтою охоплення основних сфер діяльності, характером кооперації, формами їх організації та реалізації результатів.

З метою ефективної концентрації науково-технічного потенціалу для реалізації пріоритетних проблем, що вимагають залучення значних інвестицій,

розробляються науково-технічні програми, спрямовані на комплексне вирішення галузевих, міжгалузевих, регіональних і державних проблем у сфері науково-технічного розвитку.

Класифікація інноваційних процесів дозволила виокремити необхідність розробки та управління інноваційними проектами на базі відповідних інноваційних програм: 1) програма управління інноваційними проектами, 2) програма оновлення асортименту продукції (удосконалення або розробки нової технології виробництва).

Програма з управління інноваційними проектами чинить вагомий вплив на формування інформаційної бази для ефективного управління таким проектом. У цьому випадку програма є системним інструментом управління відкриттями, спрямованим на спостереження за процесом реалізації проектів відповідно до поставлених планів, бюджетів і ухвалених рішень на рівні підприємства. Результати виконання програми з управління інноваційними проектами сприяють проведенню аналізу та здійсненню контролю процесу реалізації інноваційних проектів підприємства.

Відповідно, програма оновлення асортименту продукції (удосконалення або розробки нової технології виробництва) є програмою нижчого рівня порівняно з попередньою програмою, оскільки є наслідком прийняття відповідних управлінських рішень щодо інноваційних проектів.

Таким чином, реалізація інноваційних програм потребує відповідних досліджень у сфері організаційного забезпечення, зокрема побудови відповідних організаційних структур, питання особливостей функціонування яких є об'єктом окремого дослідження.

Висновки. Дослідження класифікації інноваційних процесів, різноманітність яких обумовлюється їх видами, новизною інноваційного продукту, широтою охоплення основних сфер, характером кооперації, формами їх організації і реалізації результатів, сприяло виокремленню відповідних інноваційних програм (з управління інноваційними проектами, оновлення асортименту продукції, удосконалення або розробки нової технології виробництва) для забезпечення розвитку інноваційної складової економіки за рахунок ефективного управління нею.

Для створення умов щодо підвищення ефективності інноваційної діяльності реалізація інноваційних програм передбачає необхідність впровадження відповідних організаційних структур. Належна інформаційна спрямованість облікового забезпечення системи управління інноваційною діяльністю підприємств забезпечується дотриманням вимог до залучення бухгалтерів до функціонування центрів управління інноваційними процесами. За дотримання умови бухгалтерський облік набуває оперативності й достовірності відображення інноваційної діяльності та забезпечується інтеграція обліку з аналізом, контролем і плануванням.

Література

1. Инновационный менеджмент / под ред. П.Н. Завлина, А.К. Казанцева, Л.Э. Миндели. – М. : Изд-во ЦИСН, 1998. – 654 с.
2. Пригожин А.И. Нововведение: стимулы и перспективы / А.И. Пригожин. – М. : Изд-во "Политиздат", 1998. – 315 с.

3. Шумпетер Й.А. Экономические циклы / Й.А. Шумпетер. – М. : Изд-во "Прогресс", 1939. – 240 с.

4. Mensh G. Stalemate in technology: innovation overcome the depression / G. Mensh. – Cambridge (Mass), 1979. – 714 p.

Підляпина Р.П. Классификация инновационных процессов

Дана классификация инноваций по разным признакам, приведена классификация инновационных процессов как совокупности объективно действующих признаков. Выделены инновационные программы в части управления инновационными проектами, обновления ассортимента продукции, усовершенствования или разработки новой технологии производства.

Ключевые слова: инновации, конкурентоспособность, инновационный процесс, инновационные программы, предприятия, бухгалтерский учет.

Pidlypna R.P. Classification of innovative processes.

In the article the classification of innovations on different attributes is made, classification of innovative processes as aggregate of objectively operating signs is given. Innovation programs in part of innovative projects management, updating of assortment of products, improvement or development of new technology of production is highlighted.

Keywords: innovations, competitiveness, innovative process, innovative programs, enterprises, record-keeping.

УДК 330.354

Аспір. О.О. Махнович¹ – Донецький НУ

АНАЛІЗ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Проаналізовано структуру інноваційних процесів в економіці України та динаміку розвитку: інноваційної активності підприємств, джерел фінансування інновацій, впровадження інновацій на промислових підприємствах, інноваційної діяльності за регіонами, наукових кадрів та кількості наукових організацій, обсягів виконаних наукових та науково-технічних робіт. Виявлено основні тенденції інноваційних процесів та здійснено прогноз активізації інноваційної діяльності до 2020 р.

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, інноваційні процеси, інноваційна активність.

Постанова проблеми. Інноваційні процеси в економіці України не були вагомими масштабів, кількість підприємств, що впроваджують інновації, зменшується з кожним роком і становить 12-14 %, що менше в 3-4 рази, ніж в інноваційно розвинених економіках. Наукомісткість промислового виробництва перебуває на рівні 0,3 %, що на порядок менше від світового рівня. При цьому майже третина коштів, що витрачаються на інноваційну діяльність, припадає на закупівлю обладнання, тоді як на придбання прав на нову інтелектуальну власність або на проведення НДДКР витрати на порядок менші. Майже половина з інноваційних підприємств взагалі не фінансують проведення в інтересах свого виробництва наукових досліджень. За Європейським інноваційним табло Україна знаходиться в останній за рівнем інновативності четвертій групі – "країни, що рухаються наздогін" зі значенням індексу 0,23. Порівняно з іншими країнами ЄС, відставання України становить: від "країн-лідерів" – приблизно у 3 рази (Швеція – 0,68), від "країн-послідовників" – 2 рази (Великобрита-

¹ Наук. керівник: доц. А.М. Хімченко, канд. екон. наук

нія – 0,48), від країн "помірні інноватори" – 1,6 рази (Норвегія – 0,35) [1]. Тому актуальності набуває питання аналізу розвитку інноваційних процесів та визначення тенденцій їх розвитку в сучасних умовах економічної ситуації в Україні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанню аналізу динаміки та структури інноваційних процесів приділено увагу в роботах таких вчених-економістів: Л.Л. Антонюк, А.В. Васильєв, О.І. Волков, А.П. Гречан, М.П. Денисенко, С.О. Єгоров, П.Н. Завлін, М.Л. Крупка, Л.І. Нейкова, С.В. Онішко, Ю.М. Черненко, Д.М. Червоньов та інших.

Сучасному розвитку інноваційних процесів характерні постійні зміни, тому питання аналізу динаміки та структури розвитку інноваційної діяльності залишається динамічним явищем в економіці. В економічній літературі залишається не достатньо висвітленим питання тенденцій і прогнозів розвитку інноваційних процесів.

Метою роботи є аналіз динаміки, структури та тенденцій інноваційної діяльності в економіці України та побудова прогнозів щодо її розвитку на період до 2020 р.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційна активність підприємств України в період 2000-2012 рр. може бути охарактеризована як незначна. Питома вага підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, не перевищує 18 % (у 2000 та 2002 рр.) та протягом цього періоду не характеризується зростанням, що свідчить про незацікавленість підприємств в інноваційній діяльності. Загальна сума витрат на інноваційну діяльність у 2000 р. становила 1760,1 млн грн, у 2005-5751,6 млн грн (що у 3,27 рази більше, ніж у 2000 р.), у 2010 р. – 8045,5 млн грн (що в 1,4 рази більше, ніж у 2005 р. та у 4,6 рази більше, ніж у 2000 р.) та 11480,6 млн грн у 2012 р. (що в 1,4 рази більше, ніж у 2010 р., у 2 рази більше, ніж у 2005 р. та в 6,5 рази більше, ніж у 2000 р.). Це свідчить про збільшення витрат на окремі інноваційні проекти порівняно з незначним збільшенням кількості інноваційно-активних підприємств (табл. 1).

Табл. 1. Інноваційна активність підприємств України у 2000-2012 рр., млн грн, % [2]

Рік	Питома вага підприємств, що займалися інноваціями	Загальна сума витрат	У тому числі за напрямками				
			дослідження і розробки	придбання інших зовнішніх знань	підготовка виробництва для впровадження інновацій	придбання машин обладнання та програмного забезпечення	інші витрати
2000	18,0	1760,1	266,2	72,8	163,9	1074,5	182,7
2001	16,5	1979,4	171,4	125,0	183,8	1249,4	249,8
2002	18,0	3018,3	270,1	149,7	325,2	1865,6	407,7
2003	15,1	3059,8	312,9	95,9	527,3	1873,7	250,0
2004	13,7	4534,6	445,3	143,5	808,5	2717,5	419,8
2005	11,9	5751,6	612,3	243,4	991,7	3149,6	754,6
2006	11,2	6160,0	992,9	159,5	954,7	3489,2	563,7
2007	14,2	10850,9	986,5	328,4	X	7471,1	2064,9
2008	13,0	11994,2	1243,6	421,8	X	7664,8	2664,0
2009	12,8	7949,9	846,7	115,9	X	4974,7	2012,6
2010	13,8	8045,5	996,4	141,6	X	5051,7	1855,8
2011	16,2	14333,9	1079,9	324,7	X	10489,1	2440,2
2012	17,4	11480,6	1196,3	47,0	X	8051,8	2185,5
Середнє	14,75	6993,75	724,65	182,25	565,01	4547,90	1234,72